

Uit de Legende van Boeddha

Een toneelspel voor klas 5

1988-2000
Pieter Tak

Bronnen: Aan de bron van de Ganges, Dan Lindholm
 Het leven van de boeddha. Oosterse Bibliotheek

BEDRIJF I

I akte 1

Allen: Honderden en duizenden jaren vergingen
Sinds dat Mamu de Oer-Indiërs de weg wees.
Tijden en gebruiken veranderden.
Een vernieuwing van het pad was op komst.
In de zesde eeuw voor Christus
Ontving het Indische volk de wegbereider,
De voltooiër van het pad:
De Boeddha.

Verteller: Een ziel zo gerijpt,
Dat zij niet meer
Een aards bestaan hoeft te leiden.
Wie zover is
Dat hij dit kan bereiken,
Die noemt men een Bodhisattva.

In de hemelrijken vertoefde deze ziel,
De reine ziel van de Bodhisattva.
Hij rustte in de muziek der sferen,
Hij rustte in wijsheid en vrede,
Hij rustte in Godeslicht.
Toen klonk de roep der Goden:

Allen: De tijd is gekomen,
Ontvlam in je wil.
Daal af naar de aarde,
Talm niet langer,
Bestrijd zonde, ziekte en dood.
Ga en reik de gekwelden
De lavende drank uit de helende bron.
En de Bodhisattva,
Hij draalde niet langer.

I akte 2

Verteller: Op dat tijdstip leefde er in India
een koningspaar uit 'n zeer edel geslacht.
Koning Sjoeddhodana,
statig van gestalte
en waardig,
met onbepaalde macht en rijkdom;
goed en rechtvaardig zijn heerschappij,
vroom en godvrezend zijn inborst.

Zijn gemalin was de allerschoonste
en reinste bloem van India
koningin Maya genaamd
Zij had haar man gevraagd
of zij enige tijd
in afzondering mocht leven.
Haar koning had dit toegestaan
en koningin Maya beleefde in rust
een wonderschone droom.

Ja, juist ontwaakt ze uit deze zoete slaap...

I akte 3

- Maya: Oh, wat 'n goddelijke droom
en welk een rust en verhevenheid.
Wat hebben de goden met mij voor?
- Amanti... Amanti:
Ga en vraag mijn gemaal te komen
en zeg hem:
'De koningin heeft gedroomd.'
- Amanti: Natuurlijk, o schone meesteres
ik rep mij als een springend hert zo vlug
naar onzer koning Sjoeddhodana.
- Mijn heer en gebieder
uw edele vorstin laat u groeten
en zij laat u zeggen:
'De koningin heeft gedroomd.'
- Sjoeddhodana: Gedroomd zegt ge?
Laten we haar meteen vragen
wat deze droom te vertellen heeft.
- Lieve vrouw, welk 'n lentebloesem
siert je zuivere wangen.
Is de rust weldadig geweest?
Heb je goddelijk gedroomd?
- Maya: Mijn heer en echtgenoot,
duizendvoudig geluk
doorstraalde mijn droom:
bloemen en bloesengeuren
omringden de sneeuw witte olifant
die vanuit het hemelrijk tot mij kwam.
Door goden met luister omgeven
daalde hij af.
Hemelse muziek weerklonk zacht en zuiver.
Ik voel mij vreemd en verheven.
- Sjoeddhodana: Mijn vrouw en gebiedster,
welk 'n geluk zal gaan stralen
door ons leven.
- Maya: O, Sjoeddhodana, ik zie
een heldere schijn opglanzen
de werelden waarin
ontelbaar veel goden
de verhevene prijzen
van wie gij
de vader zult worden.

I akte 4

Verteller: Zeven maanden verbleef de verhevene
in de schoot van zijn moeder.
Vele wonderlijke tekenen gaven aan
dat een belangrijke gebeurtenis
ophanden was:
jonge leeuwen daalden af
van de Himalaya en
vijfhonderd jonge witte olifanten
stonden in een rij voor 't paleis.
Alle rivieren en beekjes
geurden als rozenolie en
alle aardse schepselen
hielden hun adem in;
toen werd Bodhisattva
uit de zijde van zijn moeder geboren.
Onverschrokken als een leeuw
richtte hij zich op en
zette zeven stappen
in alle windrichtingen
en sprak:

(Bodhisattva:) 'Ik wil een voorbeeld geven
van de goede eigenschappen
die ertoe bijdragen
dat het lijden op de aarde
kan worden overwonnen.'

I akte 5

Verteller: Een oude zicner, Asita genaamd,
leefde tegen de steile hellingen
van de Himalaya.
Lange jaren van oefening en ascese
hadden zijn ziel gereinigd
en zijn geest versterkt;
een lange tocht wacht hem.

Asita: Mijn geestelijk oog
heeft een wonder aanschouwd:
een juweel
is uit de hemelen komen vallen
een knaap geboren
bij koning Sjoeddhodana
en koningin Maya.

Als hij zijn woning in de steek laat;
als hij de verlokkingen
van de wereld weerstaat;
als hij gaat zwerven;
dan wordt hij
een voltooiër van het pad;
dan wordt hij een Boeddha!
Anders wordt hij een wereldheerser
die z'n weerga niet kent!
Ik ga deze knaap begroeten...

(Bij de poort)

Asita: Beste, goede wachters
ga uw meester vertellen
dat er een oude ziener
voor de poort staat.

Wacht 1: In lompen gehuld
kom je hier niet binnen!

Wacht 2: Ziener? Bedelaar? Dief?
Wie zal 't zeggen?

Asita: Ik smEEK u, edele generaals,
zeg uw koning dat Asita
zijn nederige komst bekendmaakt.

Wachten:

(Gaan brommend naar de koning,
zijn daar nederig)

Wacht 1: Hooggeëerde koning
een oude man in lompen aan de poort
uh...

Wacht 2: Zullen we hem weggagen?

Sjoeddhodana: In lompen zegt ge,
hoe heet deze man dan wel?

Wacht 1: Asita, sire,
geen draad is heel...

Wacht 2: ... op blote voeten, sire, zullen we...

Sjoeddhodana: Wat! Asita! Dat is de ziener!
Laat hem ogenblikkelijk binnen!...
Wacht, ik kom zelf!... (pummels!...)

...
O, edele wijze,
treed binnen
en laat uw voeten wassen
als teken dat gij
mijn gastvrijheid aanvaardt.

Asita: Overwinningskracht wens ik u toe,
O, koning,
alsmede de genade van de goden.

Sjoeddhodana: Staat u mij toe
(klapt—bediende komt
met schaal & handdoek)
Gaaf u zitten.

Asita: Dank u, dank u.
O, godin der gastvrijheid
wat een verwenning voor mijn dappere dragers,
wat een koelte voor mijn vermoeid gestel.
Dank u, o edele dienares.

- Sjoeddhodana: Lang verheug ik mij,
 edele Asita,
 u eens te ontmoeten;
 maar waarom komt ge naar mij
 in plaats dat ik naar uw wijze woorden
 kom luisteren?
- Asita: Er is u een zoon geboren,
 o koning,
 om hem hulde te brengen
 ben ik gekomen.
- Sjoeddhodana: Kroonprins Gautama slaapt nog
 heb daarom nog wat geduld
 tot dat hij wakker is.
- Asita: Een dergelijk wezen slaapt niet lang, o koning,
 het kenmerk van verlichte geesten is
 om wakker te zijn.
- Sjoeddhodana: Ik zal u de knaap tonen, wijze man,
 volgt u mij.
- Mijn koningin en liefste,
 Asita, de ziener, wil
 eer bewijzen aan de kroonprins.
- Asita: Gegroet, koningin Maya,
 gij reinste onder de vrouwen,
 groot geluk zij met u.
- Maya: Ach, edele ziener,
 het kind is groot
 en helder als een ster.
- Asita: Staat u mij toe
 dat ik hem bekijk,
 kijk, hij slaat de ogen op.
- Sjoeddhodana: Ga gerust uw gang,
 o wijze Asita,
 laat uw gezegende handen
 op Gautama rusten.
- Asita: Werkelijk, werkelijk,
 waarachtig, waarachtig,
 alle tweeëndertig kenmerken
 van een ingewijde zijn aanwezig.
 Waarlijk, hier is een Bodhisattva
 geboren op aarde!
- (Asita buigt diep.
 Dan met hoofd op)
- Twee wegen zie ik voor het kind:
 de ene weg is naar buiten
 de wereld in
 dan wordt hij een wereldheerser.
 De andere weg is naar binnen
 dat is de weg
 van de volmaakt verlichte,

(ontroerd) dat is de weg
die een Bodhisattva gaat
om een Boeddha te worden!

Maya: Asita, ik zie smart in uw ogen,
waarom huilt ge?

Asita: Ach, allerliefste koningin Maya,
helaas ben ik al te oud,
ik zal deze edelsteen
niet meer aanschouwen
in de volle glans van zijn glorie.
Ik zal hem niet
als Boeddha kennen.
Zijn voltooiing te zien
is mij niet vergund...
Vaarwel, edele koningin,
gegroet, edele koning,
vaarwel, gij reine Bodhisattva
gij allergrootste, gij geweldige...

I akte 6

Verteller: Zeven dagen na de geboorte
stierf koningin Maya.
De zorg voor 't jongetje werd toevertrouwd
aan een zuster van de koningin.
Volgens 't oude gebruik moest het knaapje
naar de tempel van de goden worden gebracht.
Onder tromgeroffel en gejuich van het volk
bewoog de optocht
van rijkversierde olifanten en draagstoelen
door de straten.

Verteller: Muziek klonk overal
en bloemen werden gestrooid.
De wagen van de prins werd
door witte paarden getrokken.
De koning zette Gautama
voor de drempel neer.
Daar liep hij dapper
de grote tempel binnen.
Alle priesters zagen dat
de levenloze beelden van de goden
zich bogen voor de Bodhisattva.

I akte 7

Verteller: De prins groeide op
en werd een jongeling.
Zo ging hij met z'n leeftijdgenoten,
zonen van voornamen hovelingen,
naar school, waar geleerde Brahmanen
hem kwamen onderwijzen.

(De leraar begroet de binnenkomenden één voor één
en als allen gezeten zijn, neemt hij het woord.)

Leraar: Geachte leerlingen,
nu we allen hier bijeen zijn
omdat we willen leren,
zal ik jullie vertellen
over de almachtige goden
over de erten van de Himalaya,
over de stromen van Ganges en Indus,
over de vruchtbaarheid van onze aarde,
en ook zal ik jullie de letters
van het schrift leren schrijven.

Gij verlangt te spreken,
prins Gautama?

Bodhisattva: Met uw welnemen,
O, meester,
welk van de 64 soorten schrift
wilt gij mij leren?

Leraar: Kent gij er dan 64,
prins Gautama?

Bodhisattva: In alle bescheidenheid:
Ja meester.

Leraar: (terzijde) Bij Indra... In alle bescheidenheid...
Ik ken er maar één!
Staat u mij toe,
O, edele prins,
dat ik dit ene schrift
aan de anderen leer?

Bodhisattva: Maar natuurlijk, o meester,
gaarne wil ik u van dienst zijn.

Leraar: Welaan, hier zien we dan de letter S;
die kronkelt als een slang, nietwaar?
Zegt allen na, edele leerlingen: Ssssss

Leerlingen: Ssssss.....

Bodhisattva: Staat u mij toe, o meester,
daarover iets te zeggen?

Leraar: Gaat u gerust uw gang, o prins.

Bodhisattva: Schuivend schaaft
de schubbenhuid,
'n slang schuift snel
en soms eruit...

Leerling 1: Waaruit?

Leerling 2: Uit die huid, natuurlijk, sufferd!

Leraar: O, prachtig, mijn beste Gautama,
werkelijk heel helder,
dat schrijven we op...

Verteller: Weldra bleek dat de Bodhisattva
in denken en voelen
de edelste was
en in doen
de bereidwilligste.
Toen de schooltijd ten einde was
boog de meester diep voor de Bodhisattva.

Leraar: O prins Gautama,
ik heb meer geleerd van u
dan gij van mij.
Ga met de goden,
zij behoeden uw pad.

Bodhisattva: Dank u, o meester,
voor al uw wijze lessen.

I akte 7a

Verteller: Gaarne vertoefde de jonge prins
in de uitgestrekte paleistuinen.
Daar speelde hij bij voorkeur alleen
en had aandacht
voor planten, dieren en stenen;
van het rappe eekhoortje
tot aan het slome pissebedje;
van de sierlijke waterlelie
tot aan het ruwe korstmoss;
van het standvastige graniet
tot aan de grijze kiezel.

Gautama: De geur van bloemen en bloesems
omhullen mij als een sluier van Brahma
en zijn zon warmt mij weldadig.
Zou zijn licht net zo stralen
over de wereld buiten,
buiten die verre muren?

Zeg mij, kleine aardworm,
hoe is 't daarbuiten?
Heb je al zover gegraven, nijver dier,
je door de aarde heen gegeten...?
Ach... ik hoor zwanen...
Ze lijken verschrikt...

(Een zwaan fladdert aan, een pijl door de vleugel, en zinkt neer.

Gautama knielt neer bij de zwaan, zegt troostende woorden, verwijdert de pijl en bestrijkt de wond met zalf.
Devadatta komt op met boog.)

Devadatta: Ha, daar is mijn zwaan,
die ik trof met 'n meesterlijk schot.

Gautama: Deze zwaan is gewond door jouw pijl,
Devadatta,
maar hij behoort je niet toe.

Devadatta: Jawel, ik zag hem 't eerst en schoot raak,
het is mijn zwaan!

Gautama: Je weet best dat de koning niet wil
dat er in zijn tuin gejaagd wordt.
Zijn arme vleugel is lelijk verwond.

Devadatta: Hij was niet in de tuin,
maar vloog erboven.
Kom, geef me die zwaan,
of wou je erom vechten?

Gautama: Laten we dat maar niet doen,
dat lost, geloof ik, niet zoveel op.
Kijk, daar gaat een wijze oude man,
laten we aan hem vragen
wie de zwaan toebehoort.

Devadatta: Nou, vooruit dan maar.

Gautama: O edele wijze,
wilt u in uw edelmoedigheid
uw geleerdheid aan ons schenken
en ons tonen van wie deze aangeschoten zwaan is,
van zijn jager of van zijn verzorger?

Oude wijze: O edele prins Gautama
en gij koene Devadatta.
de goden zijn met jullie
en Brahma boven al.
Zeg mij als antwoord op jullie vraag:
wat is 't voornaamste in jullie leven?
't Allervoornaamste?

Diep gepeins alom.

Het allervoornaamste in je leven
dat is toch boven al:
je LEVEN!
Daar strijd je voor tot het bittere eind.
Nietwaar, Devadatta?
Prins Gautama?

(Devadatta knikt, Gautama knikt)

Nu dan,
het hoogste goed is
te strijden voor 't leven.
Prins Gautama streed voor 't leven van de zwaan.
Nietwaar Devadatta?

(Devadatta knikt aarzelend)

Oude wijze: Dan behoort de zwaan Gautama toe.

Hij buigt glimlachend en gaat.

Devadatta: Ja maar...?

Gautama: Ja Devadatta...?
Ja, zeg 't maar...

Devadatta: Ach wat...
Die oude heeft gelijk.
Gautama, houd die zwaan maar.

Gautama: Kom, laten we hem samen verzorgen.
Laten we samen strijden voor 't leven.

Devadatta: Ja, laten we dat doen!

I akte 8

Verteller: Zo groeide prins Gautama, de Bodhisattva, op
tot een schone jongeling.
Maar zijn vader raakte in grote zorgen:
wie moest hem opvolgen?
Wie moest koning worden na zijn dood?
Als de Bodhisattva zou gaan zwerven
hoe moest het dan met zijn troon
en met zijn rijk?
De koning legde dit probleem voor aan
zijn wijze raadslieden.

Sjoeddhodana: Vertel mij, o raadsheren van 't hof
die mij bijstaan bij het regeren,
hoe houd ik prins Gautama in 't paleis
zodat hij mijn opvolger wordt na mijn dood?

Raadsheer 1: Och edele koning Sjoeddhodana,
heerser over allen,
nog een lang leven
staat in de sterren
voor u geschreven.

Raadsheer 2: Prins Gautama moet u slechts
mateloos overladen, sire,
met de genietingen van het leven.

Raadsheer 3: Ja heer, 't fijnste en 't beste,
dan zal hij vergeten.

Raadsheer 1: Niets afzichtelijks, zieks of slechts
mag zijn oog treffen.
Dan zal hij steeds meer en mooiers willen...

Raadsheer 2: waardoor hij rijkdom en macht
meer en meer zal begeren en...

Raadsheer 3: de scepter grijpt om
een heerser te worden; een...

Alle drie: wereldheerser!

Raadsheer 1: een wereldvorst ...

Raadsheer 2: grenzeloos zal zijn roem zijn

Raadsheer 3: de wereld zal sidderen!

(De koning peinst)

Raadsheer 1: Alleen schoonheid, jeugd
en bloeiende gezondheid
moeten hem omringen...

Raadsheer 2: Hij moet trouwen
met de lieflijkste bruid
uit 't land...

Raadsheer 3: Zangeressen, danseressen
moeten hem omringen...

Raadsheer 1: Ja, tientallen zorgzame dienaren...

Raadsheer 2: Ja, wel honderd en meer,
poetsend en vegend,
harkend en schrobbend
in 't nachtelijk uur...

Raadsheer 3: Zodat overdag alles blinkt en spiegelt.
Wel duizend zijn er nodig
in het pracht paleis, o heer,
dan zal de prins vol van verrukkingen
de nood van de wereld zijn rug toekeren.

Sjoeddhodana: Zo zal het gebeuren,
raadslieden van 't hof.
(tegen de wacht) Laat prins Gautama bij mij komen!

Gautama: Vader, u liet mij roepen?

Sjoeddhodana: Jawel, mijn zoon,
zet je naast me.
Na lange overweging heb ik besloten
dat het tijd wordt voor je om aan trouwen te denken.

Gautama: Vader, ik wist dat u dit zou vragen
(denkt even)
zou ik mijn wensen voor een bruid
mogen uitspreken?

Sjoeddhodana: Natuurlijk, mijn zoon,
ga gerust je gang,
spreek vrijuit!

Gautama: Vader, zoek voor mij een bruid
die mooi, vriendelijk, trouw, oprecht,
ijverig, handig én verstandig is...
én altijd vroeg uit de veren!

Sjoeddhodana: Zo zal het zijn!
Gaat heen, mijn raadslieden, en zoek
naar de wensen van de prins
een jonkvrouw in 't land.

I akte 9

Verteller: Na lang zoeken vonden de raadslieden,
verscheidene schone jonkvrouwen,
die allen aan de eisen van de Bodhisattva voldeden.
Onder hen bevond zich ook
de zeer schone jonkvrouw Gopa genaamd.
Koning Sjoeddhodana gelaste haar
bij de andere vrouwen te zetten
Prins Gautama zou elk van hen een sieraad schenken
en zo zijn keuze bepalen.
Maar geen van deze liefvallige meisjes kon de
blik van de Bodhisattva weerstaan.

Gautama: Alstublieft...
Alstublieft...

(kijkt de meisjes aan;
dezen rennen weg,
één blijft staan)

Mijn sieraden zijn vergeven.

Gopa: Edele prins, heb ik u beledigd,
dat gij mij niets schenkt?

Gautama: Welnee, schone jonkvrouw.
Neem deze ring van mij aan
en vertel mij uw naam.

Gopa: Mijn naam is Gopa, mijn prins.

Gautama: Wel dan, mijn lieve Gopa,
word mijn vrouw en echtgenote.

(Gopa knikt en arm in arm verlaten zij het toneel;
instemming klinkt van de hovelingen.)

(Een Indiase dans kan hier plaatsvinden)

I akte 10

Verteller: Zo trad de Bodhisattva in 't huwelijk
en leefde met zijn vrouw Gopa
in een prachtig paleis,
omgeven door 'n duizendtal dienaren en dienaressen,
die hun alle geneugten van het leven brachten;
alles ver weg van de buitenwereld.
Er was bewaking voor de poorten
en alle mensen die niet mooi waren
werd de toegang geweigerd.
Nog was koning Sjoeddhodana niet gerust
en 's nachts werd hij wakker
na een droom
waarin de goden hem vertelden
dat de Bodhisattva eens zou gaan zwerven.

BEDRIJF II

II akte 1

Chandaka: Nu, welaan, edele prins,
we vertrekken vandaag via de oostelijke poort.

Gautama: Mijn beste wagenmenner,
daar gaat de zon altijd op.
In zijn ochtendlicht zal ik de wereld zien.

(komen buiten de poort)

Wat fris en vrolijk ogen de huizen,
kijk, overal bloemen en blij gezichten.

Maar wat is er met die mens gebeurd?
Zo gebogen en bleek?
En waarom die stok?

Chandaka: Dit, o heer, is een man die door de ouderdom
is ingehaald.
Hulpeloos en verlaten is hij,
oud en versleten

Gautama: Zeg mij, gebeurt dit alleen met mensen van zijn soort
of overkomt het ook anderen?

Chandaka: Oud worden we allemaal, edele prins.
U en ik en zelfs de schone vrouwen die u vermaken
worden rimpelig als gedroogde appeltjes.
We worden allemaal door de ouderdom ingehaald.

Gautama: We gaan terug,
voor vandaag heb ik genoeg gezien.
Wat baten dans, spel en gezang
als we allen oud worden?

II akte 2

Verteller: De volgende dag keerde de prins terug van een
tweede rijtoer, ditmaal door de zuidelijke poort.
Op de binnenplaats van het paleis
werd de wagenmenner
door de bedienden en danseressen uitgehoord.

(Chandaka komt peinzend op)

Bediende 1: En, Chandaka,
waarom is onze prins zo droef gestemd?

Bediende 2: Ja, hij lijkt wel 'n blad in de herfst.

Chandaka: Ach, beste vrienden,
prins Gautama kent het leven niet.
We waren nog niet de zuidelijke poort uit
of we stuitten op een man, zo ziek...
Hij lag in zijn eigen vuil
en kreunde van pijn en koorts,
overdekt met stinkenden zweren...

Danser 1: En... wat zei de prins?

Chandaka: Hij schrok en vroeg wat dat was.

Danseres 2: En dat zei jij hem?

Chandaka: Ja, ik voelde dat dat moest.
Ik vertelde dat dat een zieke was,
opgegeven door zijn naasten
en dat wij allemaal ziek kunnen worden.

Danseres 3: Nou, ik ben wel eens ziek geweest,
maar mijn moeder heeft me toen verzorgd.

Danseres 2: Ik had een flinke kou te pakken laatst;
ik kon toen bijna niet meer dansen.

Danseres 3: Ja, ziek word je allemaal wel eens.
(de danseressen gaan babbelend af)

Bediende 1: Een oom van mij was zo ziek,
dat scheelde een haar,
dag en nacht waren ze bij hem.

Bediende 2: Ik was zo ziek een keer,
ik moest ervan spugen...
(bedienden gaan lachend en babbelend af)

Chandaka: De prins zei dat vreugde, dans en zang geen zin hebben als er
ziekte is...

II akte 3

Verteller: De volgende morgen wilde de prins opnieuw een rijtoer maken.

Chandaka: Nu welaan, edele prins,
we vertrekken vandaag via de westelijke poort.
(begrafenisstoet komt op en stopt bij de prins)

Gautama: Wat is hier aan de hand?
Wat is dit voor een optocht?
Waarom ligt die mens zo stil?
Waarom huilen de anderen?

Chandaka: Deze mens, o heer,
is door de dood gehaald.
Zij moest het leven verlaten.
Daarom wenen haar familie en vrienden.
O, edele prins,
allen wacht dit;
eens gaan wij dood.

Gautama: O, vergankelijk zijn jeugd, gezondheid, leven.
We gaan terug.
Wat baat ons gezang en spel,
dans en muziek,
wat baat het ons?

II akte 4

- Verteller: De volgende morgen
wilde de prins opnieuw een rijtoer maken.
- Chandaka: Nu welaan, edele prins,
we vertrekken vandaag via de noordelijke poort.
- Gautama: Wat is het een heerlijke dag vandaag.
De lucht is vol van zoete geuren,
maar mijn gemoed is droef gestemd
- (ze lopen)
- Wat wil deze man, Chandaka?
Edel is zijn gelaat,
zonder hoogmoed,
en fier is zijn houding.
- Chandaka: Deze man, o heer, is een monnik.
Hij heeft zijn ziel bevrijd
van wereldse lusten,
hij heeft 'n hoger geluk gevonden.
- Gautama: Laten we teruggaan, mijn wagenmenner!
Ik heb genoeg gezien.
Mijn droefheid verdwijnt
als sneeuw voor de zon.
Zag je zijn ogen?
Ze straalden als sterren!
Zag je zijn houding?
Als een rots in de wind;
wat een kracht,
wat een levensmoed straalt hij uit!

II akte 5

- Verteller: Alsof hij wakker werd uit een droom,
zo voelde zich de Bodhisattva.
De genoegens van 't paleis vond hij
vervelend en ondraaglijk.
Op 'n nacht liep hij door de zalen
en bezag de zangeressen,
de dansers, de bediendes en hulpjes
en hij had medelijden met ze.
- Gautama: Daar liggen ze, de levensgezellen,
de een snurkt, de ander kwijft.
De danseressen, ze lijken wel
bontbeschilderde kruiken,
maar in vergelijking met die monnik
zijn deze kruiken gevuld met bederf.
Wie met hen leeft, zinkt weg
als een olifant in 't moeras.
Wie zich niet losrukt uit hun vangarmen
is een zwakkeling en een dwaas.

Ik ga hier weg,
maar niet als een dief in de nacht.
Voordat ik ga,
zal ik dat mijn vader zeggen.

Vader, word wakker.
Ik moet u gaan verlaten,
mijn weg is niet in dit paleis.

Sjoeddhodana: Maar mijn jongen, mijn zoon,
alle wensen wil ik vervullen.
Blijf! Blijf!

Gautama: Drie wensen zal ik u noemen:
als u die kunt vervullen
dan blijf ik en word uw opvolger.
De eerste wens is:
eeuwig jong zijn
zonder gebreken en ouderdom.
De tweede wens is:
altijd gezond zijn,
nooit mag een ziekte mij besuipen.
De derde wens is:
eeuwig leven,
zonder ooit ten prooi te vallen aan de dood.

Sjoeddhodana:
(steunend) Nee, deze wensen kan ik niet vervullen,
mijn zoon.

Gautama: Vader, laat mij dan gaan als Bodhisattva,
zodat ik de voltooier van 't pad kan worden,
zodat ik 'n Boeddha kan worden.
Dat is waar de wereld om vraagt.

Sjoeddhodana:
(smikkend) Ga maar.
Ga dan maar,
mijn zegen heb je.

(Gautama buigt diep
en neemt afscheid)

(buiten:)

Chandaka: Edele prins,
kan ik u nog weerhouden te gaan?

Gautama: Nee, mijn beste, laat mij gaan,
getrouwe wagenmenner.
Gij zijt mijn beste vriend.

BEDRIJF III

III akte I

- Verteller: Zo verliet de prins het paleis
en stond voor 't eerst alleen.
Hij zwierf door velden en bossen
en al gauw ontmoette hij enige onderdanen
op zijn weg.
- Rover 1: Sst, kijk,
daar komt iemand langs,
een wandelaar,
een reiziger,
argeloos als 'n haasje in 't veld.
- Rover 2: Wat ziet ie er sjiek uit,
hoho, zie die mantel eens...
- Rover 3: Laten we hem begroeten en dan... aanpakken.
- Rover 1: Gegroet, edele heer.
- Gautama: Dag, beste man,
gegroet, edele heren.
- Rover 2: Wat 'n mooie jas hebt u aan.
Zo'n mantel zou ik ook wel willen.
(hand aan de dolk)
- Gautama: Als ik u daarmee kan verblijden,
alstublieft,
ik heb hem niet meer nodig.
- Rover 3: Hé, hé, ik wil ook wat!
- Rover 1: En ikke dan?!
- Gautama: U mijn armband,
en u mijn ketting,
alstublieft.
- Rover 1: Zo is 't wel koud,
zeker 's nachts;
hier, neemt u mijn kleed maar.
- Gautama: Nou, dank u wel.
- Rover 2: Dank u wel? Dank u wel?
Wat bent u voor een rare?
U wordt beroofd, hoor!
Wie bent u eigenlijk?
- Gautama: Ik ben Gautama,
Eh,....ik was prins Gautama...
- Rover 3: Wat!
Wegwezen, jongens!
Dat kost ons de kop!
Hollen!

III akte 2

Verteller: Gehuld in een schamele pij van plantenvezels
trok de prins door den vreemde;
zijn enige bezit
was de reinheid van zijn ziel,
de vruchten van het woud
dienden hem tot voedsel.
Hij ging bij wijze leermeesters in de leer.
Aradha en Roedraka leerden hem

(Aradha en Roedraka
vormen een poort)

ascese en de toestand van het niet.
Maar spoedig konden ze hem niets meer leren
en moest hij in eenzaamheid verder
en de Bodhisattva sprak tot zichzelf:

Bodhisattva: Alleen wie zijn lichaam volkomen
en tot en met de laatste ademtocht beheerst,
hij kan ziekte, ouderdom en dood overwinnen.
Daarom wil ik mijn lichaam
volkomen leren beheersen.

(de vier seizoenen b.v. door bomen uitgebeeld)

LENTE

Verteller: Daarop ging de Bodhisattva
op 'n hoop puntige stenen zitten
en legde zichzelf strenge ascese op.
Zoals een sterke worstelaar
een zwakkere om de nek pakt
en op de grond dwingt,
zo kwelde en onderdrukte hij zijn lichaam.
Daarna sloot hij neus en mond af
en verkeerde op de grens van dood en leven...

ZOMER

Verteller: Dit bericht bereikte de hoge hemelen
waar zijn moeder,
koningin Maya, verbleef.
Ongerust daalde zij af naar de aarde
om haar zoon Iafenis te brengen.

Maya: Ach, mijn zoon, hier ben ik, je moeder,
(hemelse jonkvrouwen
herhalen zingend de

laatste woorden) als een witte olifant kwam je bij me,
je had de kracht van een leeuw,
je sprak:
'Laat dit mijn laatste geboorte zijn.'
Nu ben je noch wereldheerser
noch Boeddha,
en op sterven na dood;
wat moet dit worden?

Bodhisattva: Heb geen zorgen over uw zoon, moeder,
de woorden van de ziener zullen in vervulling gaan.
Eerder zal de berg Meroe in zee storten
dan dat hij het begonnen pad niet zal voltooien.
Heb geduld, dan zult gij aanschouwen
hoe een Boeddha tot verlichting komt.

Maya: Dan, o verhevene,
ben ik gerustgesteld
en kan ik terugkeren naar de
zaligheid der gestorvenen;
strijd, mijn zoon,
de strijd der verlichting!

III akte 4

HERFST

Verteller: De Bodhisattva besloot nu streng te vasten:
hij at iedere dag slechts één nootje;
vervolgens iedere dag slechts één rijstkorrel;
toen iedere dag slechts één sesamzaadje
en uiteindelijk helemaal niets meer.

Daardoor werd zijn lichaam zo mager
dat zijn ribben op kreeftenpoten gingen lijken,
zijn uitgeteerde lijf zag eruit
als een zwarte augurk.
Zijn holle ogen waren nauwelijks meer te zien.
Zijn ruggengraat leek wel een wagenspoor
over hobbelige keien.

De jongens uit het dorp
bespotten hem als ze langskwamen,
ze gooiden met modder
en staken de draak met hem.

WINTER:

Verteller: Zo verstreken er jaren
en de Bodhisattva
overwon alle lichamelijke begeerten en wensen.
Toch had hij het doel niet bereikt:
de boze geest Mara
had hij nog niet ontmoet.
Lang had deze vanuit het verborgene
op de Bodhisattva geloerd.

Mara:

(sluipt naderbij, vleiend)

Edele prins, waarom beult gij
uw arme lichaam toch zo af?
Zo schoon waart gij door de goden geschapen,
waarom zit gij te verhongeren?
Slechts levende wezens kunnen
verdienstelijke daden verrichten,
't zal u niet berouwen.

Bodhisattva: Lichtvaardige oogverblinder,
ik ken je helpers
die de mensen tot daden brengen.
Heten ze niet:
Verlangen, Begeerte?
Honger en Dorst?
Onverschilligheid, Geestelijke Traagheid?
Angst, Twijfel en Toorn?

Mara: Och, gij Buitengewoon Bijzondere
Laat u toch leiden door mij
Ik kan u voeren
tot wereldheerschappij
tot machtigste van al wat leeft.
Ziet mijn talloze vrienden
net als zij zich wentelen in weelde
zal uw rijkdom oneindig zijn,
enkel uw ziel hoort dan mij toe.

Bodhisattva: Leugen en Huichelarij voeren ze in hun schild,
met Eerzucht voeren ze hun paarden aan
en Hebzucht heet hun zwaard.
Dat zijn jouw vrienden, Mara!
Maar mijn zwaard is geslepen door Inzicht,
mijn paard draagt de naam Deemoed,
mijn schild bestaat uit Waarheid.
Zo gewapend wil ik je leger op de vlucht jagen.

(Mara gaat sissend af, boos)

III akte 5

LENTE

Verteller: Nadat Mara terug in de duisternis was gekeerd
besloot de Bodhisattva
weer voedsel tot zich te nemen.
Toen daalden er hemelse jonkvrouwen af
die hem schalen met kostbare spijs brachten.

Toen hij gegeten had, straalde de Bodhisattva
van kracht en schoonheid.
Ja, nog meer:
de lotusbloemen van zijn ziel hadden zich geopend
en hij deed over zijn medeschepselen
een wonderlijk werkzame liefde uitstralen.

ZOMER

Verteller: Toen wilde de Bodhisattva
het tegen de legerscharen van Mara opnemen
en van een punt tussen zijn wenkbrauwen
zond hij een lichtstraal uit
die Mara, de boze, ineen deed krimpen.

Mara:
(geprikkeld, ineengedoken)
Goed, hij zal ervan lusten.
Ontwaakt, gij legerscharen!
We willen tegen de asceet strijden.
Hij is alleen,
wij met velen.
Kom, volgt uw vorst!

Leger:
(achter elkaar in koor)
Sla! Steek! Bijt! Krab! Snij! Grijp! Ransel! Splijt! Vernietig!
(onmachtig bij de Bodhisattva:
/vallen neer/vluchten huilend weg etc.)

III akte 6

Mara:
(woedend, tandenknarsend)
O, jullie klungels!
Jullie heffehonden!
Jullie duivelsvoer!

Maar ik ben nog niet verslagen,
ach nee,
met verleidelijke schoonheid
zal ik hem verslaan.
Maken als een dweil aan mijn voeten,
snekend om meer!
Mijn dochters stuur ik hem.
Kom, mijn duivelshartjes, kom, kom
en maak de asceet 't leven mierenzoet!

HERFST

Duivelin 1:
(rond de Bodhisattva dwalend)
O, machtige prins, laat u meeslepen
door onze verleidelijke schoonheid.
Les uw dorst.

Duivelin 2:
(reikt hem een beker)
O, prachtige prins, zijn wij geen heerlijke wezens?
Verlustig uw oog met ons,
les uw dorst.

Duivelin 1: O, mooie prins, les uw dorst, les uw dorst!

Duivelin 2: Les uw dorst, ja, les uw dorst!

Bodhisattva: Wie zijn dorst lest
 uit jullie schalen vol lust,
 zijn dorst wordt brandend
 alsof hij zout gegeten heeft.
 Jullie zijn als luchtbellen,
 als een vervlogen droom,
 alleen medelijden voel ik voor jullie!

(richt zijn blik op hen;
ze schrompelen ineens
en vluchten naar Mara)

Mara: Verslagen ben ik!
 O, ik ben verslagen !
 Hij is niet te verslaan of te verleiden!
(gaat jammerend af)

III akte 7

4 SEIZOENEN

Allen: Nadat Mara overwonnen was,
 steeg de Bodhisattva naar goddelijke hoogte.
 Hij richtte zijn schouwende blik
 op 't leed van de wereld
 en deed zijn gewonnen liefde uitstromen
 over 't leed van de wereld.

(Bodhisattva wordt opgetild)

Uit alle hemelen klonk de lof der goden:
'Laat ons bloemen strooien
De verhevene is tot Boeddha ontwaakt!
Opengegaan is de lotus in de zee van inzicht.
Uit medelijden met allen die lijden
Voltooide hij 't pad.
Geweldloos heeft hij
Alle vijanden der goden overwonnen.

De Volmaakt Verlichte,
Hij opende de weg voor de wereldliefde
Die "Eén Nog Grotere" dan de Boeddha zal gaan.
Deze zal het pad voltooien
En over de dood zegevieren!

EINDE